

MURATCAN IŞILDAK

MAKEDONYA GÖNÜLLÜLÜK KANUNU

MURATCAN IŞILDAK

MAKEDONYA
GÖNÜLLÜLÜK KANUNU

MAKEDONYA GÖNÜLLÜLÜK KANUNU
Genç Düşünce Enstitüsü Yayınları: 1

ISBN
978-625-409-455-2

Baskı
100 Adet
Mart 2021

Ataç-1 Sokak No:30/6 Kızılay
Çankaya-Ankara
www.gonulluhaklari.org
E-posta: info@gonulluhaklari.org

Teknik Hazırlık / Kapak
Ali Necati Koçak

Baskı
Bera Matbaa
Kazım Karabekir Caddesi No:95/26
İskitler Altındağ / ANKARA
beramatbaa@gmail.com
Tel: 0312. 341 57 42

İçindekiler

Önsöz	5
Makedonya Gönüllülük Kanunu	9
Gönüllülük Kanununun içeriği nedir?	11
Gönüllülük nedir?	11
Kimler gönüllü olabilir?	13
Yabancılar için gönüllülüğün koşulları ve olanakları	14
Gönüllülük faaliyetini kimler düzenleyebilir?	15
Gönüllünün hakları nelerdir?	18
Gönüllünün yükümlülükleri nelerdir?	20
Gönüllülük faaliyetini organize eden kurumun yükümlülükleri nelerdir?	21
Gönüllülük Sözleşmesi	23
Gönüllülük faaliyeti kayıtları	25
Gönüllülük Kitapçığı	26
Zarar Sorumluluğu	28

Önsöz

Gönüllü kavramının ülkemizde yaşayan her birey için farklı bir anlam ifade ettiğini düşünüyorum ve bu topraklarda gönüllü faaliyet göstermek kültürel olarak ciddi bir yaygınlığa sahiptir. Son dönemlerde görüştüğüm birçok kişi gönüllü çalışmaları sadece “ücretsiz” veya ” karşılık beklemeden” yapılan iş olarak adlandırıyor.

12 yaşımdan bu yana gönüllülük çalışmalarında içinde olmam ile beraber bu tanımın gönüllülere ciddi zarar verdiği kanısındayım. Buna istinaden bizim ortaya koymak için gayret gösterdiğimiz “gönüllülüğü”, yaptığı çalışmaya inanan ve bu çalışmayı her alanda savunmaya hazır olan kişi olarak tanımlıyoruz.

Sivil toplum ve gönüllülük çerçeve olarak kavramsallaştırılması görece bulunduğumuz bölgede aslında çok da yeni kavramlar değiller. Gönüllülük, sivil toplumda ya da sivil toplum örgütlerinde üyelerinin ve katılımcılarının toplumsal fayda sağlamayı amaçlayan bir süreç içerisinde olmaları adına tanımlandığını görmekteyiz. Ancak toplumsal çerçevede aktif veya duyarlı yurttaşlık ile kurulmuş ve bireylerin toplumsal katılımını hedeflemiş bir anlayış ile karşılaşmaktayız. Bahsi geçen her iki kavramda, gönüllü ve gönüllülük tanımında yurttaşların toplumsal bir fayda ve toplumsal hayata katılım için emek/saat karşılığı bir ücret talep etmeden sarf ettikleri bir katılım modeli anlayışı olduğunu açıkça görmekteyiz.

Sivil alanda genel olarak hak temelli çalışan gönüllü arkadaşlarımız da bizimle aynı fikirde olacaklardır. Gönül vererek çalışmanın bir çerçevesi olması gerekmektedir. “Eti senin, kemiği benim” anlayışına karşı olarak bizim görüşümüz et ve kemik bir arada dursun ve gönüllüler yasal koruma kapsamında bulunsunlar.

2017 yılından bu yana Gönüllülük ve Demokratik Katılım üzerine çalışıyoruz. Gönüllülük Yasası teklifini biz geniş bir katılım ile kaleme aldık. 270 aktivist ve sivil toplum temsilcisi ile bir araya gelerek hepsinin tek tek fikirlerini ve düşüncelerini aldık. Hem gönüllüyü koruyan ve haklarını teslim eden hem de kurumları koruyarak ortak çerçevede buluşan bir ortak çerçeve metin kaleme aldık. Gönüllülük Yasa Tasarısı içerisinde Amaç, Tanımlar, Gönüllü Kişi Olma Şartları, Gönüllülerin Hak ve Yükümlülükleri, Gönüllü Hizmeti Alan Gerçek veya Tüzel Kişinin Hak ve Yükümlülükleri, Gönüllülük Sözleşmesinin İçermesi Gereken Unsurlar, Gönüllülük Çalışma Süreleri, Gönüllülük Kartı içeriği gibi konular yer almakta.

Gönüllülük ve sivil katılım demokratik toplumda çok önemli bir bileşendir. Vaktini ve enerjisini kamu yararı için ayıran gönüllüler, sosyal, ekonomik ve çevresel ilerlemeye katkıda bulunan bireylerin ve kuruluşların gösterdiği bağlılığı ve gönüllü çabaları gücü gözden kaçırılmamalı; aksine kabul edilmeli, değerlendirilmeli ve büyütülmelidir.

Muratcan Işıldak

Makedonya Gönüllülük Kanunu

Makedonya Gönüllülük Kanunu

Makedonya Gönüllülük Kanunu 09.07.2007 tarihinde Makedonya Meclisi tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. 2007 yılında yasalaşmış olsa dahi, **gönüllüleri ve gönüllüğü koruma ve teşvik etme** 2010-2015 Stratejik Kalkınma Planı'na alınmıştır. Bu çerçevede Ulusal Gönüllülük Teşvik Komitesi kuruldu ve bu kapsamda dört sivil toplum temsilcisi bu komite de yer alma fırsatına sahip oldu.

Batı Balkanlar'daki beş ülke (Hırvatistan, Bosna-Hersek, Makedonya, Sırbistan ve Karadağ) kendi topluluklarında gönüllülüğü teşvik etmek için gönüllülükle ilgili ulusal yasaları kabul ettiler. Beş ülke arasında en gelişmiş çerçeve gönüllülük yasası Makedonya ve Sırbistan'da kabul edildi. Batı Balkanlar'da gönüllülük yasasının kabul edilmesinde olumlu adımlar atılmış olsa da, bazı durumlarda gönüllülük yasaları ya gönüllü çalışmayı teşvik etmekte yetersiz kalmış ya da gönüllülerin cesaretini kıran hantal bürokratik prosedürler getirmiştir. Buda özellikle gönüllerin kabul işlemlerini veya işe alım süreçlerinde yavaşlamaya sebep olduğu gönüllülük komitesi raporlarında görülmektedir.

Makedonya'da Gönüllülük Yasası 2007'de kabul edildi. Yasa, gönüllüler ile işverenler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine, gönüllülerin gerekli beceri ve deneyimlerine ve istihdam sürelerine ilişkin hükümler içerdiğinden

gönüllülüğü Yasanın kabulünden üç ay sonra, gönüllü kayıt defterleri ilgili düzenlemeler hazırlandı ve gönüllülerin kayıtlarını tutmayı amaçlayan belgeler ve yabancı gönüllülerin katılımsal süreçlerine ilişkin düzenlemeler tamamlandı ve yürürlüğe girdi.

Bu çalışmanın temel amacı Makedonya'da mevcut bulunan Gönüllülük Yasasının nasıl uygulandığı ve olumlu/olumsuz yanlarının incelemesidir. Makedonya meclisi tarafından çıkarılan bu yasanın tanımının oluşum süreci ve gönüllülüğün kanuni ve yasal bir tanımının getirilmesinin beraberinde getirmiş olduğu koşullar ülkemizde oluşturulacak olası bir yasa için önem taşımaktadır. Gönüllülerin hak ve yükümlülüklerini belirlenmesinde ve yabancıların gönüllülük çalışmalarında düzenlemeler yapılmış olması aynı süreçten geçecek olan bizler için rehber görevi görmektedir.

Araştırma, gönüllülüğe katılım eğilimlerini ve gönüllülüğün ana alanlarını göstermektedir. Gençlerin %72,8'i okul çalışmalarında akranlarına veya arkadaşlarına yardım ediyor, %54,2'si kaynak yaratma ve topluluk eylemlerinin bir parçası. Gençlerin %46,7'si yaşlı ve engellilere yardımla ilgili faaliyetlerde gönüllü olarak çalışıyor. STK'larda gönüllülük daha az yaygındır (%24). Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde, gönüllülük konusunda karar alma sürecine gençlerin katılımı hakkında bilgi sağlayan, kamuya açık hiçbir veri bulunmamaktadır.

Gönüllülük Kanununun içeriği nedir?

Gönüllülük Kanunu, aşağıdakiler de dâhil olmak üzere organize gönüllülük biçimlerini düzenler:

- Gönüllülük terimini tanımlamak;
- Gönüllülük tarzının düzenlenmesi, gönüllülerin ve gönüllülük faaliyetlerini düzenleyenlerin hak ve yükümlülüklerinin ayrıntılı olarak belirlenmesi;
- Gönüllülük sözleşmesinin unsurlarını ve içeriğini tanımlamak;
- Gönüllülüğün kayıtlarını tutma yükümlülüğünün ve bir gönüllülük kitapçığı düzenleme yükümlülüğünün düzenlenmesi ve
- Kanun ve benzeri hükümlere uyulmaması durumunda organizatörler ve gönüllü ile sorumlu kişiler için kabahat hükümlerinin belirlenmesi.

Gönüllülük nedir?

Gönüllülük terimi, kişisel hizmetlerin, bilgi ve becerilerin gönüllü olarak sağlanmasını ve/veya başka kişilerin, organların, kuruluşların ve diğer kurumların yararına tazminat ödemediği diğer faaliyetlerin gerçekleştirilmesi anlamına gelir (Madde 3, paragraf 1).

Terimin yasal hükmünün bu şekilde tanımlanması, gönüllülüğün dayandığı üç temel ilkeyi kapsar, örneğin; gönüllülük ilkesi, diğer kişilerin yararına (kişisel çıkar için değil) faaliyetler gerçekleştirme ilkesi ve mali tazminat olmaksızın angajman ilkesi.

Şöyle ki, bu şekilde belirlenen yasal hüküm uyarınca, gönüllülüğün, şahısların çaba için herhangi bir parasal veya

başka türlü tazminat olmaksızın bir faaliyet gerçekleştirmek için hizmet sağlama yönündeki özgürce ifade edilen iradesine dayanan gönüllü bir faaliyet olduğu anlamına gelmektedir. Belirli bilgi ve becerilere sahip bu gönüllü kişi, gönüllülük temelinde, herhangi bir yasal zorunluluk olmaksızın, başka bir kişiye, vatandaş grubuna, bir kuruluşa veya bir kuruma yardımcı olabilir (örneğin, ilgi duyulan belirli konularda seminerler vermek, özel evlerde kalan yaşlılara veya hasta kişilere, ebeveynleri olmayan çocuklara yardım etmek, sağlık kurumlarında bulunan hasta kişilere yardım etmek, sivil derneklerin programlarının bir parçası olarak bilgisayar veya İngilizce dersleri vermek, okullara veya anaokullarına destek olmak, seminerler veya atölye çalışmaları, çevre koruma eylemleri ve benzeri gibi belirli tezahürleri düzenlerken belirli kurumlara destek olmak)

Gönüllülük yasal bağlı bir faaliyet değil gönüllülük ilkesine dayanmaktadır. Bu faaliyeti stajdan, deneme çalışma süresinden ve yasal zorunluluk bulunan kursiyerlerden farklı kılan gönüllülük ilkesidir. Staj sırasında stajyer bir iş sözleşmesi imzalar. Gönüllü deneyim, bir mesleki sınavı geçmenin veya bir faaliyeti bağımsız olarak gerçekleştirmenin bir ön şartıysa, bu durumda bu Kanunun hükümleri değil, staj hükümleri (Çalışma İlişkileri Kanunu'nun 61. Maddesi) uygulanır.

Gönüllülük konusunun düzenlenmesi, gönüllü faaliyetin gerçekleştirilmesi için süreyi sınırlamaz. Bu, Kanunun bir kişiye farklı yerlerde daha uzun süre gönüllü olma ve aynı zamanda gönüllülük sözleşmesinin koşullarını tanımlayabilmesi ve gönüllülüğün sona ermesine imkân

verdiği anlamına gelir.

Tesadüfen gönüllü olma olasılığı (örneğin sel, yangın, yiyecek toplama ve benzeri durumlarda yardım) Kanun ile sınırlı değildir.

Gönüllülük, geri ödenebilecek ve yemek, gönüllülük yerine gidiş geliş ulaşım, iş gezileri ve eğitim masrafları ile ilgili masraflar dışında herhangi bir tazminat veya fayda olmaksızın yapılmalıdır. Bu, gönüllülüğün, her iki tarafın da mutabık kalması şartıyla, yiyecek ve seyahat masrafları geri ödenmeden bile gerçekleştirilebileceği anlamına gelmektedir.

Kimler gönüllü olabilir?

Gönüllü, diğer kişilerin, organların, kuruluşların ve diğer kurumların yararına gönüllü olarak ve mali veya başka herhangi bir kişisel fayda olmaksızın hizmet, beceri ve bilgi sağlayan bir şahıstır. (Madde 4) Gönüllü, yerli veya yabancı bir şahıs olabilir. (Madde 5, paragraf 1).

Yaşına, cinsiyetine veya dini geçmişine bakılmaksızın her şahıs gönüllü olabilir, gönüllülük, gönüllülük esasına göre ve mali veya diğer herhangi bir fayda olmaksızın gerçekleştirilir.

Tüzel bir kişi gönüllü olamaz.

Gönüllü, özgür seçim gerekçesiyle gönüllülük temelinde gönüllü olmayı seçme ve karar verme, kar ve fayda sağlamayan kurum ve kuruluşlara yardım etme olanağına sahiptir. Tüm bunlar, herhangi bir mali tazminat veya maddi fayda olmaksızın yerine getirilmelidir. Kanun, hizmet ve faaliyet türlerini sınırlamadan, yalnızca gönüllülük faaliyetlerinin yapılmasının mümkün olduğu kurum ve kuruluşları düzenlemektedir.

Kanun, reşit olmayanlara, ancak ebeveynlerinin veya vasilerinin yazılı onayı ile gönüllü olma imkânı verir. (Madde 5, paragraf 2)

Yabancılar için gönüllülüğün koşulları ve olanakları

Yabancı uyruklu bir kişi Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığından önceden alınmış izin ve Makedonya Cumhuriyetinde kalışı için izin alma koşuluyla Makedonya Cumhuriyetinde gönüllü olabilir. (Madde 8, paragraf 1)

Gönüllülüğü organize eden kurum, onayın verildiği günden itibaren 60 gün zarfında Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığını yabancı uyruklu kişinin gönüllü faaliyetinin başladığına dair bilgilendirmekle yükümlüdür. (Madde 8, Paragraf 2)

Yöntem ve prosedür, Makedonya Cumhuriyetinde bir yabancıнын gönüllülüğüne onay verme şekli, prosedürü ve kayıtlarına ilişkin Kılavuz ile ayrıntılı olarak belirlenir.

Makedonya Cumhuriyeti'nde gönüllü olmak isteyen her yabancıнын öncelikle Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı'ndan onay alması gerekiyor. Onay, gönüllü faaliyetin organizatörü tarafından yapılan talebe dayalı olarak verilir (Kılavuzun 2.Maddesi)

Gönüllülüğü organize eden kurum, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığına yaptığı talep ile birlikte aşağıdaki belgeleri de eklemelidir:

- Gönüllülük sözleşmesi
- Yabancı uyruklu kişinin kimliğini teyit eden bir belge
- Kişinin kabahatten suçlu bulunmadığına dair beyan

- Gönüllülüğü organize eden kurumun Makedonya Cumhuriyeti Merkezi Siciline, yani yetkili mahkemeye kaydının bir kopyası
- Gönüllünün konaklaması ile ilgili seyahat masrafları ve masraflarının miktarı ve kapsama şekli.

Gönüllülük talebinde bulunurken, daha önce Makedonya Cumhuriyeti'nde gönüllü olmuş kişiler, daha önceki gönüllülük faaliyetleri hakkında bilgi vermek zorundadır (Kılavuzun 4. Maddesi)

Gönüllülüğü organize eden kurum, onayın verildiği günden itibaren 60 gün zarfında Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığını yabancı uyruklu kişinin gönüllü faaliyetinin başladığına dair bilgilendirmekle yükümlüdür. (Madde 8, Paragraf 2). Bu, gönüllülüğün başlamasına ilişkin bilgilerin bu süre içinde verilmemesi durumunda onay gerçekleşmez ve yabancı uyruklu kişinin verilen onayların kayıttan silineceği anlamına gelir.

Ony verildikten sonra ve RM'de kalış süresinin gönüllülüğe dayalı olarak düzenlenmesi amacıyla yabancı uyruklu gönüllü, vatandaşı olduğu eyaletteki veya ikamet ettiği ülkedeki RM'nin yurtdışındaki diplomatik konsolosluk temsilciliğine talepte bulunmalıdır. Diplomatik konsolosluk temsilciliğine yapılan talep ile birlikte yabancı uyruklu kişinin gönüllülük sözleşmesini de eklemesi gerekir. Gönüllülük esasına göre verilen ikamet izni İçişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir.

Gönüllülük faaliyetini kimler düzenleyebilir?

6.madde uyarınca şunlar gönüllülük organize eden kurumlar olabilir:

- Yurттаş dernekleri ve vakıflar
- Dini cemaatler veya dini gruplar
- Kamu kurumları ve
- Devlet kurumları

Gönüllülüğü organize eden kurum, bir gönüllü programı temelinde gönüllülere duyulan ihtiyacı, ne tür hizmetlere ihtiyaç duyulduğunu ve bu hizmetlerin hangi yöntem ile ve hangi prosedürlere göre sağlanacağını belirler (Madde 6, paragraf 2).

Kanun, gönüllülüğün mümkün olduğu ve yalnızca kâr amacı gütmeyen ve kamu yararına çalışan kuruluşlar olan ve kâr veya fayda sağlamayan tüzel kişilerin olduğu konuları açık olarak belirlemektedir. Kanun, ticari işletmeler ve kamu işletmeleri ile gönüllü olma imkânını şart koşmamaktadır.

Kanunun amaçlarından birinin gönüllülüğü toplum için yararlı ve sonuçları daha geniş toplum için yararlı olan bir faaliyet olarak teşvik etmek olduğunu akılda tutarak, faaliyeti organize eden kurum tanımlanırken şu ilkelere uyulmuştur: kârsızlık ilkesi, yani kar dağıtmama ve kamu yararı. Bu doğrultuda Kanun, genellikle kar getirmeyen ve kamu yararına olan faaliyetlere destek olarak sunulan gönüllülükle ilgili harcamaların bir kısmı için vergi avantajlarını da şart koşmaktadır. Gönüllülük esasına göre ve tazminatsız yapılan gönüllülüğün işletmelerin kâr ve menfaatlerinin artmasına, hiçbir çaba sarf etmeden bir tür değer elde etmesine, yani ödeme almasına katkı sağlamaması gerektiği kabul edildi. Gönüllülük, halkın sosyal hayata aktif katılımı ile yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlayan, vatandaşlar ve devlet için ilgi çekici bir faaliyet olmalıdır. Bunlar, Kanunun

ticari faaliyetler yürüten, kar ve fayda sağlayan işletmelerde gönüllülük olasılığını kısıtlamasının nedenleridir.

Gönüllülük faaliyetini organize eden kurumun, hangi faaliyetler için gönüllülerin katılımının planlandığını ve hangi faaliyetler için gönüllülerin katılımının mümkün olduğunu belirten bir gönüllülük programı hazırlaması, yani gönüllülerin sağlaması istenilen hizmet türlerini tanımlaması (örneğin, belirli grup veya kişilere yardım - yaşlılar, çocuklar, tıbbi korumanın sağlanmasında destek, bilgisayar ve matematik dersleri verilmesi, belirli hastalıklar üzerine dersler veya anaokullarındaki faaliyetler, insani yardım faaliyetleri, çevre koruma dersleri) veya bir proje çerçevesinde gönüllüleri dâhil etmek, böylece gönüllüleri işe alma yöntemini ve prosedürünü tanımlamak (örneğin, kamuya açık bilgilendirme araçları yoluyla, fakülteler veya sivil toplum kuruluşları vb gibi belirli kurumlara talepte bulunmak vb. Kılavuz yalnızca birkaç tür gönüllülük hizmetini listeler ve uygulamada çok daha fazlası bulunmaktadır.) zorunludur.

Daha sonra, faaliyetlerin türünün yanı sıra, tesisler ve finans ile ilgili olarak gönüllülük faaliyetini organize eden kurumun koşullarına ve olanaklarına bağlı olarak, programda gönüllü olabilecek kişi sayısının da belirlenmesi iyi olacaktır. Kanun, programın neleri içermesi gerektiğini düzenlememekte ve onu belirlemeyi her kurumun kendisine bırakmaktadır. Ayrıca, bu belge, denetim kontrolleri sırasında organize eden kurum için, görevlendirilen kişilerin gönüllü olduğunu ve çalışmadığını, yani boş bir pozisyonun yerine geçmediğini teyit etmek için büyük önem taşıyacaktır (Madde 17). Bu nedenle programın daha detaylı belirlenmesi tavsiye edilir.

Gönüllünün hakları nelerdir?

Gönüllünün hakları Madde 10 da tanımlanmıştır, gönüllü şu haklara sahiptir;

- Gönüllülük faaliyetin başlangıcından önce kendisinden beklenen hakları ve yükümlülükleri içeren bir iş tanımının kendisine ulaştırılması ve gönüllü çalışmanın şartları ve tehlikeleri hakkında bilgilendirilmesi;
- Hizmetleri düzenleyen kurumun genel faaliyetlerinin gönüllünün katılacağı hizmetlere yani dâhil olduğu gönüllü hizmetlere atıfta bulunan bölümlere aşına olmak;
- İşyeri güvenliğine ilişkin kurallar uyarınca, gönüllü çalışma sırasında koruyucu ekipmanları kullanmak;
- Sözleşmenin konusu olan hizmetin sağlanması için gerekliyse eğitim almak;
- Geçerli sebepler var ise, gönüllü çalışma sırasında izin almak;
- Gün içinde mola kullanmak
- Hizmetlerin nasıl sağlanacağına ilişkin karar verilirken bilgilendirilmek ve görüşü alınması
- Gönüllülük faaliyeti ile ilgili önceden kararlaştırılan masrafların tazmin edilmesi (yemek ödeneği, gönüllülük yerine gidiş geliş ulaşım masrafları, resmi seyahat masrafları ve eğitim masrafları); ve
- Kişisel bilgilerin korunması ve gizliliği

Yabancı uyruklu bir gönüllü, bu maddenin 1. Paragrafındaki hakların yanı sıra, konaklama, sağlık sigortası ve dönüş yolculuğu için seyahat masrafları alma hakkı vardır. (Madde 10, paragraf 3)

Gönüllülük faaliyeti, gönüllülük esasına göre yapılırsa da, gönüllülük faaliyetine başlamadan önce her gönüllünün, gönüllülük faaliyeti süresince hakları konusunda bilgilendirilmesi gerekir.

Kanun, gönüllülük faaliyetinin belirli bir çalışma saati olarak zorunlu sözleşme imzalanmasını şart koşmadığından, gönüllülerin yazılı olarak bilgilendirilme hakkı olduğunu düzenler, yani gönüllülük başlamadan önce hakları ve yükümlülükleri ile gönüllülükle ilgili diğer koşullar hakkında bilgilendirilmek.

Gönüllünün haklarının önceden tanımlanması, her iki tarafın da gönüllülük faaliyeti sürecinde ortaya çıkabilecek olası anlaşmazlıkları azaltmasına ve dışlamasına yardımcı olacaktır. Gönüllünün hakları önceden tanımlanmışsa gönüllülük faaliyeti ile ilgili kararı çok açıktır ve gönüllülük faaliyeti sürecinde sorunlara ve belirsizliklere neden olmamalıdır.

Kanun gönüllüye, gönüllülük hizmetlerinin sunulması sırasında meydana gelen yemek, gönüllülük yerine gidiş geliş ulaşım, iş gezisi giderleri ve eğitim giderleri gibi belirli giderlerin tazminine (bunlar veya giderlerin bir kısmı için önceden bir sözleşme olması şartıyla) imkan sağlamaktadır.

Kanun, gönüllüye ve faaliyeti organize eden kuruma, yukarıda belirtilen masrafların bir kısmının karşılanıp karşılanmayacağına kendilerinin karar vermesi için yer vermektedir. Ancak bunun için önceden bir anlaşmaya sahip olmaları gerekir ve masrafların karşılanacağını kabul ederlerse, organize eden kurum bunları karşılamak zorundadır. (Madde 13)

Tazmin edilebilecek masrafların miktarı ise, faaliyeti organize eden kurumun, kurum çalışanlarına ödediği miktara kadar olabilir. Ayrıca bu masraflar, Kişisel Gelir Vergisi Kanununun 6. Maddesinde Değişiklik ve Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1. Maddesi uyarınca (160/2007 sayılı “RM Resmi Gazetesi”), gönüllülük sözleşmelerinde belirlenmişse ve hizmetin sunulması sırasında yapılmışsa kişisel gelir vergisinin ödenmesinden muaf olacaktır. Masrafların sözleşmede belirlenmemiş olması halinde, belirtilen yasal hüküm uyarınca vergi ödemesinden muaf olmayacaklardır.

Bir gönüllülük sözleşmesi düzenlendiğinde, işsizlik durumundaki işsizlik sigortası hükümleri uyarınca, sahip olunan işsizlik statüsünden kaynaklanan haklar kaybedilmeyecektir. (Madde 18)

Bu, işsiz olan ve daha önce belirli haklara sahip olan ve işsizlik statüsünden kaynaklanan bu haklara (işsizlik durumuna bağlı sağlık sigortası, parasal tazminat, emeklilik ve malullük yardımları) sahip olan bir gönüllünün, gönüllü olabileceği ve aynı zamanda işsizlik statüsünden kaynaklanan haklardan yararlanabileceği anlamına gelmektedir. Bu, gönüllülük faaliyeti sırasında bu kişinin işsizlik statüsünü koruyabileceği ve kazanılmış haklarını kaybetmeyeceği anlamına gelir.

Gönüllünün yükümlülükleri nelerdir?

Gönüllülük haklarının yanı sıra, 11.maddede tanımlanan yükümlülükleri de şu şekildedir:

- Gönüllülüğü organize eden kurumu hizmetleri yerine getirmesine engel olan hastalık veya diğer nedenler

- hakkında bilgilendirmek;
- Hizmetleri kanunlara, gönüllülük sözleşmesine ve daha önce kendisine bilgi verilen kurumun genel kurallarına uygun bir şekilde hizmet vermek;
  - Hizmetleri kişisel veya doğrudan sağlamak;
  - Hizmetin kalitesini arttırmak amaçlı eğitimlere katılmak;
  - Gizliliği olan bilgileri, hizmete başlamadan önce kendisine tanıtılan gönüllülük faaliyetini organize eden kuruma ilişkin gizli verileri, korumak ve
  - Gönüllülük faaliyetini organize eden kurumu, o kuruma, gönüllünün kendisine veya üçüncü taraflara zarar verebilecek tehlikeler hakkında bilgilendirmek

Gönüllülük faaliyetini organize eden kurumun yükümlülükleri nelerdir?

Gönüllülük faaliyetini organize eden kurum 13.madde uyarınca şunlarla yükümlüdür:

- İlgili kanunlar ve gönüllülük hizmeti sözleşmesine göre, gönüllülüğün yerine getirilmesi için gerekli koşullar sağlamak;
- Gönüllüye, bir gönüllülük kitapçığı vermek ve içinde bu Kanunda belirtilen bilgilere yer vermek;
- Gönüllülük faaliyeti için gerekli malzeme ve ekipmanı temin etmek;
- Daha önceden kararlaştırılmış harcamalara ilişkin ödemeleri zamanında yapmak;
- Verilerin gizliliğini ve kişisel hayatın korunmasını sağlamak;

- Bu Kanun ile belirlenen veya taraflar arasında karşılıklı olarak mutabık kalınan diğer koşulları sağlamak; ve
- Kabul edilmiş ise, emeklilik, maluliyet sigortası ve sağlık sigortasına ilişkin hükümler uyarınca mesleki hastalıklar ve işyeri yaralanmalarına karşı sigorta sağlamak

Emeklilik ve Maluliyet Sigortası Kanununda Değişiklik ve Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6.Maddesi uyarınca (153/2007 sayılı “RM” nin Kapalı Gazetesi”), gönüllünün de diğer kişiler gibi maluliyet aylığı ve gönüllülük faaliyeti sırasında meydana gelen bedensel yaralanma için tazminat hakkı kazanabilir. Bu hak, daha önce taraflarca belirlenmişse gönüllü tarafından da kazanılabilir ve bu sözleşmenin unsurlarından birini temsil etmektedir. Bu durumda, gönüllülük faaliyetini organize eden kurum, gönüllülük faaliyeti sırasında yaralanma durumunda bir önceki ay için ödenen ülkedeki ortalama aylık net maaşın% 4’ü oranında malullük sigortası için ödenek vermelidir. Örneğin, 2007 Aralık ayı için çalışan tarafından ödenmesi gereken miktar 613 dinardır (Devlet İstatistik Bürosu’nun verilerine göre Kasım ayı için ülkede çalışan başına ortalama aylık net maaş şu şekildedir: 15.320 dinar X% 4 = 612 dinar.

Kanun, gönüllünün, taraflarca kabul edilmesi halinde, sağlık sigortası hükümlerine uygun olarak, mesleki hastalıklar için sigorta hakkı da elde etmesine olanak tanımaktadır. Ancak aynı zamanda gönüllülük faaliyetini organize eden kurum, mesleki hastalıklar için sağlık sigortası hesaplamasında uygulanan miktarın % 0,5’i oranında ödenek vermelidir. Örneğin Aralık 2007 için tutar 38 dinar olacaktır (15.320

X% 50 = 7660 dinar, sağlık sigortası ödeneği için en düşük miktar; 7660 X% 0,5 = 38 dinar)

Belirtilen miktarlar değişebilir ve ülkede çalışan başına düşen ortalama aylık net maaş miktarına bağlıdır.

Gönüllülük Sözleşmesi

Kanunun 14. maddesi uyarınca, gönüllülük faaliyetini organize eden kurum:

- Ayda 40 saati geçen gönüllü faaliyet için; ve
- Gönüllülük faaliyetinin süresine bakılmaksızın tüm yabancı gönüllülerle

Gönüllülük Sözleşmesi düzenlemesi zorunludur.

Kanun, gönüllülüğün ayda 40 saatten az sürdüğü durumlarda da yerli gerçek kişilerle gönüllülük sözleşmesi düzenleme imkânı vermektedir. Sözleşme, gönüllülük faaliyetini organize eden kurum ile gönüllü arasında imzalanır. Reşit olmayan bir kişiyle Gönüllülük Sözleşmesi ancak ebeveynlerinin veya vasilerinin yazılı onayı ile düzenlenebilir.

Gönüllülük Sözleşmesi şunları içermektedir:

1. Sözleşme tarafları:

- Gönüllülüğü organize eden kişi (unvanı ve konumu)
- Gönüllü (isim, soy isim, ikamet edilen adres, kalınan adres)

2. Sözleşmenin Amacı

3. Sadece tek bir mekânda hizmet verilecek ise gönüllü hizmetin verileceği yer ve süre, birden fazla ise gönüllü hizmetin verileceği mekânlar;

4. Sağlanacak gönüllülük faaliyetler ve hizmetler;

5. Tarafların hakları ve yükümlülükleri;

6. Gönüllü hizmetin verileceği mekâna gidiş ve dönüş ve gönüllü hizmeti boyunca planlanan diğer faaliyetler için yapılacak sigorta türleri;

7. Gönüllülük faaliyeti için önceden kararlaştırılan masraflar ve bu masrafların tazmin edilme şekilleri

8. Gönüllülük Sözleşmesinin sona erme ve feshedilme usulleri

9. Sözleşmenin düzenlenme tarihi ve saati

Gönüllüler ve faaliyeti organize eden kurum arasındaki ilişki, gönüllülük sözleşmesi ile düzenlenir. Gönüllülük sözleşmesini imzalayarak ve içeriğini tanımlayarak, istihdam ilişkisi ile gönüllülük faaliyeti arasında net bir ayırım yapılır. Ayrıca, tarafların önceden mutabık kaldığı gönüllülük sözleşmesinde, Kişisel Gelir Vergisi Kanunu'nun 6. Maddesinde Değişiklik ve Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 1.Maddesinde öngörülen vergi muafiyetlerinden yararlanabilmek için ("RM Resmi Gazetesi" sayı. 160/2007), gönüllülük faaliyeti için yapılan harcamaların belirtilmesi önemlidir.

Kanun aynı zamanda kabahat hükümleri de içermektedir ve bunlara uyulmaması halinde, faaliyeti organize eden kurum veya gönüllü, işlenen kabahat için belirli bir para cezası ödemek zorundadır (Madde 22, 23 ve 24). Örneğin, gönüllülük sözleşmesi, gönüllülük süresince seyahat masraflarının gönüllüye geri ödenmesini şart koşuyorsa ve organizatör bu hükümlere uymuyorsa, yani zamanında ödeme yapmıyorsa, bu durumda, Kanuna göre 500 ila 1000 Euro karşılığında dinara denk gelen para cezası öder. Bu durumda gönüllü, gönüllülük sözleşmesini feshedebilir.

Gönüllülük faaliyeti kayıtları

Gönüllülük faaliyetini organize eden kurum, tüm gönüllülerin gönüllülüğünün kayıtlarını tutmakla yükümlüdür (Kanununun 19. Maddesi, 1. paragraf). Kayıt tutma yöntemi, organize eden kurum tarafından tutulan kayıtların şu verileri içermesi gerektiğini belirten ayrı bir Kılavuz ile düzenlenmiştir:

Sıra numarası;

- Gönüllünün kişisel bilgileri (ismi, soy ismi, doğum kayıt numarası ve yeri veya ikametgah ettiği yer veya kalınan yer);
- Yerli kişi ile düzenlenen sözleşme sayısı;
- Yabancı uyruklu kişi ile düzenlenen sözleşmenin sayısı;
- Her iki tarafça imzalanmış, gönüllünün ve gönüllülük faaliyetini organize eden kurumun hak ve yükümlülüklerini belirleyen, imzalı yazılı bir sözleşme olmayan yazılı belge;
- Gönüllülük faaliyetinin süresi;
- Faaliyetin aylık çalışma saatleri süresi;
- Gönüllünün gönüllülük faaliyeti sırasında aldığı eğitimin türü ve süresi; ve
- Gönüllünün ve yetkili kişinin imzası ve kaşesi.

Kayıt tutma hem gönüllü hem de organize eden kurum için özellikle önemlidir ve gönüllülük kitapçığına girilen veri kaynağı olarak hizmet etmelidir.

Gönüllülük Kitapçığı

Gönüllülük kitapçığının şekli ve içeriği ile bu kitapçığın düzenlenmesi ve verilerin kaydı kuralları Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenir (“RM Resmi Gazetesi” no. 128/2007). Basılmıştır ve her gönüllü bunu Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığından, yani Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı’nın bölge ofislerinden temin edebilir. Gönüllü kitapçığındaki veriler, faaliyeti organize eden kurum tarafından tutulan kayıtlara göre gönüllülük faaliyeti organizatörü tarafından girilir.

Kanun, geriye dönük faaliyeti yönlendiren hükümler, yani Kanunun yürürlüğe girmesinden önce gönüllü kitapçıkları çıkaran hükümler içermez. Bu nedenle Kanunun geriye dönük etkisinin olmaması gerektiği düşünülmektedir (yani, bu konunun yasal olarak düzenlenmediği dönemde gerçekleştirilen bir gönüllülük faaliyeti için gönüllü kitapçıkları çıkarmak). Kitapçığa girilmesi gereken veriler, gönüllü faaliyetin organize eden kurum tarafından tutulması gereken kayıtlara dayanmaktadır. Kanun çıkarıldıktan sonra, gönüllülük çalışmalarının kayıtlarının tutulmasına ilişkin Kılavuz ile kayıt tutma şekli düzenlenmiştir. (“RM Resmi Gazetesi” no. 128/07). Kanunu ve Kılavuzu geçtikten sonra, faaliyeti organize eden kurum, daha sonra gönüllülük kitapçığına kaydedilmesi gereken kesin olarak belirlenmiş verilerle kayıtlar tutmakla yükümlüdür. Kanunu ve Kılavuzu geçmeden önce, faaliyeti organize eden kurumun kayıt tutma zorunluluğu yoktur ve girilen verilerin doğru veri olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Kitapçık 20 sayfadan oluşur ve her sayfada hangi verilerin girilmesi gerektiği kesin olarak belirlenir (Kılavuzdan 3. Madde). Gönüllüye ilişkin genel verilerin üçüncü sayfada şu şekilde girilmesi planlanmaktadır: ismi ve soy ismi, benzersiz doğum sicil numarası, doğum günü, ayı ve yılı, doğum yeri, belediye ve doğum durumu; ikamet adresi ve yeri; gönüllünün vatandaşı ve imzası.

Gönüllülük faaliyeti ile ilgili veriler dördüncü sayfadan on yedinci sayfaya kadar olan sütuna şu şekilde girilmelidir: faaliyetin organizatörünün unvanı ve yeri; gönüllünün faaliyet türü; Eğitim Türü; gönüllülük süresi, ayrıca damga ve imza.

Belirli veriler önemliyse ve girilmesi planlanan bir sütun yoksa, kitapçığın 18. sayfasına girilebilir.

Gönüllülük kitapçığına kaydedilen tüm veriler mürekkep ile ve blok harflerle girilmelidir (Kılavuz, Madde 5). Veri girişi sırasında bir hata yapılırsa, Kılavuzun 5. Maddesi, bunun üzerinden geçilmesine imkân verir.

Gönüllü görev için başvurduğunda, işverenin gönüllünün bilgi, beceri ve eğitimleri hakkında bilgi alabileceği gönüllülük kitapçığını da ekleyebilir. Kanun, gönüllülük deneyiminin iş deneyimi olarak kabul edilmesini gerektiğini belirleyen hükümlere sahip değildir. İş deneyimi olarak görülmesi gereken, belirli faaliyetlerle ilgili yasal hükümlerin veya eylemlerin konusu ve içeriğidir. İş tecrübesi, Çalışma İlişkileri Kanunundan kaynaklanan bir zorunluluktur ve bu gönüllülük yükümlülüklerinden farklıdır ve bu nedenle aralarında bir fark olmalıdır. Yine de her işveren, gönüllülük deneyimini istihdam sürecinde bir faktör olarak dikkate almayacağını ve ne ölçüde dikkate alacağını bireysel olarak değerlendirmekte özgürdür.

Zarar Sorumluluğu

Kasıtlı olarak ya da tamamen ihmal nedeniyle zarar veren bir gönüllü, gönüllülük faaliyetini organize eden kurum veya üçüncü taraf, verdikleri zararı Borçlar kanunu altında tazmin etmekle yükümlüdür. (Kanunun 12.maddesi)

Makedonya’da Gönüllülük Yasası 2007’de kabul edildi. Yasa, gönüllüler ile işverenler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine, gönüllülerin gerekli beceri ve deneyimlerine ve istihdam sürelerine ilişkin hükümler içerdiğinden yasanın kabulünden üç ay sonra düzenlemeler tamamlandı ve yürürlüğe girdi.

Bu çalışmanın temel amacı Makedonya’da mevcut bulunan Gönüllülük Yasası’nın nasıl uygulandığı ve olumlu/olumsuz yanlarının incelemesidir.

Makedonya meclisi tarafından çıkarılan bu yasanın oluşum süreci ülkemiz açısından örnek oluşturacak ve bize rehberlik edecektir.

MURATCAN İŞILDAK

ISBN 978-625-409-455-2

Genç Düşünce Enstitüsü

Ataç-1 Sokak No:30/6 Kızılay Çankaya-Ankara

www.gonulluhaklari.org

info@gonulluhaklari.org